

SCHREIBER SZIMHA BUNEM.

1842—1906.

A pozsonyi főrabbi, a hazai legnagyobb talmudiskola feje, egy évtizednél tovább tartó betegeskedés (melankólia) után a múlt évi decz. hó elején 36 évi működés után 64 éves korában elköltözött az élők sorából. A harmadik pozsonyi főrabbi volt a Schreiber papi dinasztiából és midőn e sorokat írjuk, fia mint utódja a negyedik. Ez a tény és még inkább az a másik, hogy a Schreiber családból Magyarországon kisebb-nagyobb községekben jelenleg talán 30 rabbi működik, szép jele a hazai orthodoxia hálájának Szófer Mózes, a Schreiber papi család megalapítója és rabbiszékén ült két leszármazottja iránt.

Hogy ez a részleges monopolizálás és a rabbikarban való prepotencia a hazai zsidóság érdekeire, függetlenségére és fejlődésére üdvös-e, oly kérdés, melylyel a szomorú alkalomból foglalkozni nincs helyén. Épugy csak érinteni kívánjuk azt az egyre szélesebb körben terjedő abuzust, hogy a szónokok a koporsónál tartott gyászbeszédekben az elhalt rabbi fiát vagy más várományosát utódjául kiáltják ki és a gyászgyülekezetet kegyeletsértő éljenekre ösztökélik. Az érintett két jelenség, különösen az előbbi, hova-tovább a zsidóságban azt a hitet fogja kelteni, hogy a rabbiszékek felett nem a fenntartó községek rendelkeznek és hogy ezek az állások nem azokat illetik, kik tudás és jellem által kiválnak és bizalmat ébresztenek, hanem bizonyos családok átörökíthető stallumai.

Ennek a jelenségnek erkölcsi és szellemi hatásait most nem kutatjuk és csupán azért érintettük, hogy konstatálhassuk, hogy az imént elhunyt főrabbi tudtunkkal minden nepotizmustól távol állott. Nagy iskola feje volt, tanítványait mint az igaz talmudtudósok mélyen szerette, családi vagy egyéb magánérdekből azok közül egyetlenegy ellen sem foglalt volna állást soha. Tanítványai csodás tisztelettel vették körül, melynek csupán szembeötlő nyilvánulása volt az, hogy az előadásról való távozásakor apraja-nagyja tolongott, hogy kezét vagy ruháját szegélyét megcsókolhassa. Megjelenése és fellépése a főpapé volt. De ez az égi magasság csak hagyományos külszín volt, mert belsejében meleg szív dobogott és minden tanítvá-

nyának rendelkezésére állott befolyásával és erszényével egyaránt: nagy jövedelme mellett mint szegény ember halt meg.

Jellemének alapvonása — személyes megfigyelésünk szerint. — a jóság volt és csak a túltengő zsidó intellektualizmusnak és a való tényekkel nem törődő középkori istenítésnek tulajdonítható az, hogy a rabbiról való megemlékezésekben az emberről nem esett szó. Az igaz zsidó szív volt fátuma, amely idősebb fia halálát nem bírta elviselni és lelkületének elborulását siettette. Meleg emberi érzéséből fakadt békeszeretete is, melyről tanuságot tett 15 év előtt, midőn az Országos Irodának akkori vezetője előtt azt a nyilatkozatot tette, hogy »a zsidóság egységében rejlik annak ereje s hogy béke után törekedjünk, hisz békével végződik minden imánk és csak a békénél mondja a parancs, hogy »utána törekedjünk«. Ezt a nyilatkozatot folyóiratunk (1891. évf., 81. lap) dicséretére közölte és biztos, hogy a hazai pártok hivatott oldalról előkészített kibékülése nem az ő személyén szenvedett hajótörést.

Egyénisége minden szép jellemvonása és saját pártjában bírt tekintélye mellett a pozsonyi talmudiskola soha nem remélt számbeli emelkedését és ebből következő nagyobb befolyását nem vezetőjének köszöni. A pozsonyi talmudiskola rabbiiskolának való hivatalos elismerése és az ezzel az elismeréssel járó jogokkal való felruházása az orsz. rabbiképző-intézet megalkotójának és évtizedeken át tartó vezetőjének a műve, kit tevékenységében mindenkor a hazai összsidóság érdeke és a pártok jogegyenlőségének és kiengesztelésének eszméje vezérelt.

Midőn ezt a pozsonyi jesiva történetére vonatkozó nagy-jelentőségű tény, melyről szintén megfeledkeztek, röviden konstatáljuk, teszszük ezt tisztán a [mindenek felett álló történelmi igazság érdekében. Az élők sorából távozott, nagy hírben állt rabbi a reá háruló fokozott feladatot méltósággal teljesítette. Ezt a tény nagy meglepéssel konstatálja e sorok írója, ki egy emberöltő előtt majdnem két évig ült az elhunyt talmudtudós lábainál és tőle akkor sem hallott rossz szót, midőn neki az ifjú ártatlanságával bejelentette, hogy jesivájának ideáljával együtt hátat fordítani készül. Akkor azt a nevezetes nyilatkozatot tette, hogy jesiváján a latin nyelven kívül, amely a gimnáziumra való előkészülés jele, minden világi ismeretek megszerzése meg van engedvé. Tolerari posse.

Sem az általános tudomány, sem a modern kultúra által felekezettünk körében teremtett szükségletek szempontjából a pozsonyi rabbiképzést és talmudtanítást nem tekinthetjük korszerűnek és célirányosnak, de boldogult vezetője rokonszenves személyét el tudjuk választani a párttusáktól és tiszta kegyelettel teszszük le frissen felhantolt sírjára szerény palmaágunkat. Áldás a jámbor emlékére.

AZ IZR. MAGYAR IRODALMI TÁRSULAT VÁLASZTMÁNYI ÜLÉSE.

Az Izr. Magyar Irodalmi Társulat decz. hó 18-án választmányi ülést tartott, amely igen látogatott volt. Dr. Bacher Vilmos társelnök felolvasta *dr. Weinmann Fülöp* udvari tanácsos, a társulat elnökének levelét, melyben tudatja, hogy elnöki állásáról sajnálattal lemondani kénytelen, minthogy hitközségi elnökké való megválasztása folytán nem rendelkezik a kellő idővel, hogy a társulat ügyeit vezesse. Egyszersmind jelenti, hogy a társulatba alapító tagul lép be. Dr. Mezey Ferencz dr. Weinmann érdemeit meleg szavakkal méltatja, úgyszintén dr. Bánóczi József titkári jelentésében, melyet ezután felolvastott. A minden ügyre kiterjedő lelkes jelentést köszönettel vették tudomásul.

Ezután dr. Bánóczi J. felolvassa jelentését a Kunewalder-pályadíjra beérkezett három szépirodalmi pályaműről. A bírálók (Bánóczi és Lenkei Henrik) a pályadíj kiadását nem javasolják, hanem azt, hogy újra kiirassék. A választmány mindkét javaslathoz hozzájárul. A titkár jelenti ezután, hogy dr. Kecskeméti Ármin a zsidó irodalomtörténetet elkészítette és javasolja, hogy bírálókul, mint az előző két alkalommal, Blau Lajos, Neumann Ede és Bánóczi József küldessenek ki. A javaslatot a választmány elfogadja.

Steiner, a propaganda-bizottság lelkes vezére, beszámol a bizottság eddigi tevékenységéről. Az eddig gyűjtött 300 új tagot keveseli és részletes tervet ajánl, hogy a taggyűjtés erélyesen folytatható legyen. Egy óráig tartó előadásában számos praktikus eszmét vetett fel. A választmány köszönetet